

the criminal liability, relieve from punishment and its serving. It was determined that the reflex, impulsive movements of the person's body, unconscious and not willful are absolutely meaningless to the law in general and criminal law in particular.

Separated from the other objective and subjective activity elements, they, as a rule, do not bear the social danger. It was clarified that the socially dangerous activity is always closely connected with its external objective and internal subjective parts. It was proved that the features of the objective crime element are considered when determining the level of the social encroachment danger, both by the lawmaker and by the law-enforcement bodies.

Key words: *social danger, crime, crime element, objective crime element.*

Стаття надійшла 22 квітня 2017 р.

УДК 343.132

**О. В. Ряшко,
І. В. Матіус**

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОВНОВАЖЕНЬ СТОРІН ОБВИНУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Досліджено питання та проблемні аспекти втілення в життя засади змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їхньої переконливості, яка має бути гарантією прав особи, залученої в сферу кримінального судочинства. Продемонстровано закріплення Конституцією України та Кримінальним процесуальним кодексом України загальноvizнаних положень міжнародного права. Розглянуто засаду змагальності в кримінальному судочинстві та укріплення засад диспозитивності, поваги, честі і гідності особистості, які змушують по-новому трактувати реалізацію забезпечення рівноправності сторін у кримінальному процесі в світлі реформування кримінального процесуального законодавства.

Ключові слова: *змагальність, сторона обвинувачення, сторона захисту, рівність сторін.*

Постановка проблеми. У кримінальному процесі виокремлюють сторону обвинувачення і сторону захисту. Обидві вони наділені рівними правами на заявлення відводів і клопотань, подання доказів, участь у їхньому дослідженні та доведенні їхньої переконливості, виступ у судових дебатах, оскарження процесуальних рішень суду. Реалізація сторонами перелічених процесуальних прав дає можливість успішно виконувати властиву їм процесуальну функцію.

Побудова кримінального судочинства на змагальній основі з чітким визначенням сторін процесу, забезпеченням їх рівними процесуальними правами, насамперед свободою подачі суду своїх доказів і доведення перед ним їхньої переконливості, неминуче обумовила розширення у ньому дії засади диспозитивності завдяки засаді публічності (офіційності або державності) – рушійної сили кримінального процесу.

Сторони судового процесу (учасники процесу з обох боків) вільно розпоряджаються своїми матеріальними та процесуальними правами, реалізація яких з метою захисту їхніх прав і охоронюваних законом інтересів має безпосередній вплив на виникнення, динаміку чи закінчення процесу. Так традиційно, попри деякі модифікації, трактується ця засада (принцип) у цивільно-процесуальній доктрині.

Відповідно до ч. 2 ст. 22 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, змагальна побудова кримінального провадження забезпечує сторонам рівні права на збирання та подання доказів до суду. Однак на практиці виявляється, що сторона захисту не буде знаходитись у рівних умовах зі стороною обвинувачення.

Однак, аналіз кримінального провадження в нашій державі засвідчує, що домінуюча роль все ж таки належить стороні обвинувачення. Сторона захисту виглядає слабшою не тільки з огляду на її незрівняно вужчі повноваження, а й через відсутність належних гарантій реалізації цих повноважень.

Пряма залежність сторони захисту від рішення сторони обвинувачення щодо доцільності проведення тих чи інших процесуальних дій та явна невідповідність строків реагування судового органу на звернення двох сторін при вирішенні ідентичних питань у процесі досудового розслідування свідчить про відсутність рівності сторін і недостатню процесуальну забезпеченість засади змагальності у кримінальному провадженні.

Стан дослідження. Змагальність як правова категорія завжди була в центрі уваги вчених-процесуалістів. Значення і роль змагальності в кримінальному процесі є об'єктом дослідження у працях: С. А. Альперта, В. С. Зеленецького, О. М. Ларіна, В. Т. Маляренка, В. Т. Нора, Р. Д. Рахунова, М. В. Салтевського, М. С. Строговича, Г. Я. Фойницького, Ю. С. Шемчушенка. Однак, не зважаючи на великий науковий інтерес до цієї теми, деякі питання залишаються не до кінця вирішеними. Це стосується проблеми забезпечення рівноправності сторін кримінального провадження.

Метою статті є науково-теоретичний аналіз повноважень сторін захисту та обвинувачення у кримінальному процесі.

Виклад основних положень. Принцип змагальності ґрунтується на тому переконанні, що протилежність інтересів сторін є найкращою гарантією для забезпечення повноти подання фактичного матеріалу. Змагальність, яка реалізується у визначеній законом процесуальній формі, спрямована на встановлення об'єктивної істини в більш повному обсязі та на більш повний і реальний захист прав людини та громадянина.

Сутність принципу змагальності в кримінальному судочинстві полягає в паритетності сторін обвинувачення та захисту у реалізації наданих їм процесуальним законом прав і виконання обов'язків під час кримінального провадження.

Слід зауважити, що рівність сторін не означає однаковість їхнього положення. Рівність прав та обов'язків означає те, що кожен з учасників кримінального процесу наділений правами та несе обов'язки, які відповідають їхньому процесуальному становищу.

Приміром, відповідно до ч. 2 ст. 22 КПК України, сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом. Насамперед слід зазначити, що стаття 84 КПК України встановлює вичерпний перелік процесуальних джерел доказів – це показання, речові докази, документи, висновки експертів. І лише за допомогою таких засобів обидві сторони можуть повноправно відстоювати свою правову позицію. А вже наскільки продуктивно – залежить винятково від самої сторони, позаяк вони мають нібито рівні можливості у збиранні таких доказів.

Тимчасом КПК України ставить конкретні вимоги до порядку отримання доказів. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому Кодексом ч. 1 ст. 84 порядку. Допустимими доказами визнаються виключно ті, які були отримані в порядку, встановленому КПК. Недопустимий доказ не може бути використаний під час прийняття процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд у разі ухвалення судового рішення.

КПК України розділяє способи (або порядок) збирання доказів: окремо стороною обвинувачення та окремо стороною захисту. І вони суттєво різняться: що за можливістю, що за об'ємом і змістом. Скажімо, сторона обвинувачення має право здійснювати збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових і фізичних осіб, речей, документів, відомостей,

висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених ч. 2 ст. 93 цього Кодексу.

Сторона ж захисту здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від тих же органів, установ, організацій та осіб копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення таких дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів (ч. 3 ст. 93 КПК України).

Але найбільшу нерівність ілюструє аналіз самого порядку збирання конкретних доказів. Найперше, речові докази можуть бути виявлені та зібрані під час здійснення обшуку, огляду, а також проведення певних негласних слідчих (розшукових) дій. А це вже є прерогативою слідства. Що ж має захист? За ним залишається законне право на витребування речових доказів у порядку, передбаченому статтею 93 КПК України, а також на звернення до слідчого судді з клопотанням про отримання тимчасового доступу до речей і документів. Утім ці способи збирання доказів не можна вважати самодостатніми, оскільки захист, як вже було зазначено, вправі лише звернутися з проханням про надання йому необхідного доказу. І де гарантія, що таке прохання, навіть вочевидь обґрунтоване, буде виконано? Стає зрозумілим, що, на відміну від сторони обвинувачення, сторона захисту в процесі збирання доказів є цілком залежною від рішень чи дій інших осіб. Де ж рівноправність? [1, с. 457].

У контексті розгляду проблеми змагальності, яку Україна здобула завдяки прийняттю КПК, варто звернути увагу на положення щодо збирання доказів власне на стадії судового розгляду у кримінальному провадженні. Зважаючи на те, що в процесі досудового розслідування сторона захисту виявилася значно обмеженою в своїх правах у цьому питанні, цілком виправданим є очікування того, що відповідні компенсаторні можливості будуть передбачені для сторони захисту на стадії судового розгляду у кримінальному провадженні.

Стаття 317 КПК України передбачає, що вже під час підготовчого судового засідання сторони кримінального провадження надають суду документи, інші матеріали, які мають значення для цього кримінального провадження. Звідси випливає, що на момент передачі кримінального провадження (кримінальної справи) до суду сторона захисту вже повинна зібрати всі докази та надати їх суду під час підготовчого засідання. При цьому можливості збирання доказів стороною захисту самостійно та подавати їх до суду не передбачено. У процесі судового розгляду матеріалів кримінального провадження сторона захисту,

як і сторона обвинувачення, вправі лише заявляти суду клопотання, які стосуються подальшого збирання доказів, причому з чітко визначених питань: про витребування певних речей чи документів; про тимчасовий доступ до речей і документів; про проведення слідчих (розшукових) дій; про призначення експертизи. Для задоволення такого клопотання судом встановлено умови. Зокрема, розглядаючи клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, як і про проведення слідчих (розшукових) дій, суд з'ясовує та враховує причини, через які відповідні процесуальні дії не були вчинені під час досудового розслідування. Експертизу суд також може призначити за умови, коли йому надано кілька висновків експертів, які суперечать один одному, а допит експертів не дозволив усунути виявлені суперечності, і якщо під час судового розгляду виникла необхідність у здійсненні тривалого спостереження та дослідження особи. Таким чином, передбачена процедура збирання доказів на стадії судового розгляду у кримінальному провадженні абсолютно не врівноважує повноваження сторони захисту.

Найпоширенішим серед процесуальних джерел доказів у кожному кримінальному провадженні є показання. Вони є так би мовити відправною точкою в проведенні всього розслідування, адже переважно показання вказують подальший напрямок розслідування.

Відповідно до ч. 1 ст. 95 КПК України, показаннями є відомості, що надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, які мають значення для цього кримінального провадження. Звернемо увагу: зазначено, що саме «під час допиту». І тут є перевага в слідчого, адже допит є слідчою (розшуковою) дією і проводиться виключно слідчим на підставі власного рішення або за дорученням чи вказівкою прокурора або керівника органу досудового розслідування. Виходить, що друга сторона не має права на збирання доказів шляхом самостійного отримання пояснень. Скажімо, Кодексом передбачено право сторони захисту ініціювати перед слідчим або прокурором проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема допиту, але сторона обвинувачення наділена безумовним правом їх відхилити [1, с. 458].

Відповідно до ч. 8 ст. 95 КПК України, сторони кримінального провадження, потерпілий мають право отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їхньої згоди пояснення, які не є джерелом доказів. Здавалося б, норма є загальною для обох сторін. Але адресована вона фактично для сторони захисту. На відміну від сторони обвинувачення, сторона захисту взагалі не має права отримувати

вати показання, що є джерелом доказів. Це є виключною прерогативою сторони обвинувачення.

Слідчий, прокурор під час досудового розслідування має право викликати підозрюваного, свідка, потерпілого або іншого учасника кримінального провадження для допиту, якщо є достатні підстави вважати, що вони можуть дати показання, які мають значення для кримінального провадження (ст. 133). В такому разі підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право давати показання, а свідок, експерт – зобов'язані давати показання. Втілення цих постулатів у життя гарантується законом.

Наприклад, свідок за завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору або за відмову від давання показань слідчому, прокурору відповідатиме за ст. 67 КПК України, а злісне ухилення від явки до слідчого, прокурора тягне за собою відповідальність у виді грошового стягнення (ст. 139).

Так чи інакше, усі показання, отримані стороною обвинувачення на досудовому розслідуванні, подаються з матеріалами кримінального провадження до суду, що, безперечно, не є на користь принципу змагальності.

Що стосується такої рівнодоступної дії, як можливості під час досудового розслідування за клопотанням сторін обвинувачення чи захисту, у присутності всіх учасників, допитати свідка чи потерпілого, що викликано винятковими випадками, пов'язаними із необхідністю отримання показань, якщо через наявність небезпеки для життя і здоров'я свідка чи потерпілого, їхньої тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити їхній допит у суді або вплинути на повноту чи достовірність показань (ст. 225 КПК), то існує декілька суттєвих переваг для сторони обвинувачення.

Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо приймав під час судового засідання або отримав у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу.

По-перше, допит особи може бути проведений за відсутності сторони захисту, якщо на момент його проведення жодній особі не повідомлено про підозру у цьому кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 225 КПК України).

За ст. 278, письмове повідомлення про підозру вручається в день його складення слідчим або прокурором; письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту її затримання. У разі якщо особі не вручено повідомлення про підозру після двадцяти чотирьох годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню. Тобто варто

слідчому, прокурору не поспішати зі складанням письмового повідомлення про підозру – як весь цей час можна використати для допиту «потрібних» свідків за відсутності сторони захисту.

По-друге: до підозрюваного, обвинуваченого, свідка, який не з'явився до суду без поважних причин, передбачено застосування приводу. Однак рішення про здійснення приводу приймається слідчим суддею за клопотанням слідчого, прокурора або з власної ініціативи (ч. 2 ст. 140 Кодексу). Сторона ж захисту не має можливості подавати таке клопотання.

У КПК України розмежовуються поняття свідків обох сторін і навіть процедура їхньої взаємодії із процесом. Скажімо, свідка обвинувачення першим допитує прокурор, а свідка захисту – захисник, якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений. І попри це свідки сторони обвинувачення постають перед судом одночасно з отриманням матеріалів досудового слідства, де в його реєстрі уже зазначені особи, які були допитані як свідки, де є протоколи допиту. Що ж стосується свідків захисту, то їхня поява у справі, якщо вони не були допитані на досудовому слідстві слідчим суддею, залежить все ж не від сторони захисту, а від суду. Лише під час підготовки до судового розгляду суд розгляне клопотання сторони захисту про здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту (ст. 315) [2, с. 242].

У разі отримання іншого процесуального джерела доказів – документів, то сторону обвинувачення закон наділяє численними способами їх отримання, а для сторони захисту передбачено лише один спосіб – шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових і фізичних осіб копій документів (ч. 3 ст. 93). Але і цей спосіб не гарантує повноти захисту, оскільки, згідно зі ст. 99 КПК України, сторона кримінального провадження, потерпілий зобов'язані надати суду оригінал документа.

Сторона захисту позбавлена змоги отримати та надати суду такі важливі документи, як протоколи слідчих (розшукових) дій. Назагал усі процесуальні дії – це виключна монополія сторони обвинувачення! Стороні захисту залишається лише ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в строк не більше трьох днів з моменту подання (ч. 1 ст. 220 КПК України).

Сторона захисту має лише право брати участь у проведенні допиту та в інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого. Все, що залежить від сторони захисту при

цьому, – це невеликий арсенал впливу на об’єктивне проведення дії та контроль за дотриманням закону чи, принаймні, його спроба.

Наприклад, це можливість ознайомлення з протоколом, наполягання на внесення зауважень і доповнень, відмова від підписання протоколу зі складанням письмових пояснень до такої відмови (ч. 4–6 ст. 104 КПК). Також це можливість заявити клопотання про застосування технічних засобів фіксування процесуальної дії, що є обов’язковим для сторони обвинувачення. При цьому незастосування технічних засобів фіксування тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за винятком випадків, якщо сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними (ч.ч. 1, 6 ст. 107 КПК України).

Сторона захисту наділена правом самостійного застосування технічних засобів під час проведення процесуальних дій, у яких вона бере участь. Проте слідчий, прокурор мають право це заборонити (п. 11 ч. 3 ст. 42). Але варто звернути увагу на норми Кодексу, які, на перший погляд, спрямовані на відвернення затягування досудового слідства, проте, фактично, містять у собі велику руйнівну силу захисту.

Що ж стосується висновків експерта, то в КПК України простежуються значні зміни в питаннях доступу сторони захисту до експертних висновків: з’являється право самостійного залучення нею експертів на договірних умовах з метою проведення експертизи (ч. 2 ст. 243). Такі нововведення повинні забезпечити вирівнювання так званої несправедливості, коли висновок експерта мав вагому силу лише тоді, якщо експертизу було проведено відповідно до постанови слідчого чи ухвали суду, а за поданням захисника він мав силу банального дослідження, не навантаженого доказовою силою. Хоча відкритим залишається грошове питання цього нововведення, оскільки проведення експертизи є платним. В такому разі вдаються до уже відомого порядку – клопотання слідчому, прокурору про залучення експерта (ч. 1 ст. 243 КПК України).

У разі відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта особа, що заявила відповідне клопотання, має право звернутися з клопотанням про залучення експерта до слідчого судді (ч. 1 ст. 244). В цьому випадку, крім обґрунтування необхідності проведення експертизи, в клопотанні мають бути викладені докази про неможливість залучення експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об’єктивних причин, і підтвердити це слід копіями документів.

Водночас слідчий суддя має право не внести до ухвали запитання, поставлені особою, що звернулася з відповідним клопотанням, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, обґрунтувавши таке рішення в ухвалі.

Під час судового розгляду суд за клопотанням сторін кримінального провадження або потерпілого має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам (ст. 332 КПК України).

Висновки. Змагальність є одним із елементів методу правового регулювання суспільних відносин у сфері кримінального судочинства і потрібна як гарантія реалізації принципу всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи і захисту, які є необхідними для повноцінного змагання в усіх стадіях процесу. Принцип змагальності ґрунтується на тому переконанні, що протилежність інтересів сторін є найкращою гарантією для забезпечення повноти подання фактичного матеріалу. Змагальність, яка реалізується у визначеній законом процесуальній формі, спрямована на встановлення об'єктивної істини в більш повному обсязі та на більш повний і реальний захист прав людини та громадянина. Отже, втілення принципу змагальності є одним із найважливіших напрямів реформи кримінально-процесуального законодавства, дотримання та забезпечення якого можливе за умови чіткого розмежування та створення необхідного балансу процесуальних статусів сторін.

Значним кроком для вітчизняного кримінального процесу є розширення сфери застосування засади змагальності, хоча досі існують деякі прогалини у правовій регламентації застосування принципу змагальності сторін. Оскільки, першочерговим завданням кримінального процесуального законодавства є створення механізму реального захисту прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, то найактуальнішим це питання є для сторони захисту, яка априорі перебуває у невигідному становищі.

Зі змісту ст. 22 КПК України, яка встановлює право сторони захисту збирати докази на стадії досудового розслідування, випливає, що кримінальний процес в Україні мав будуватися за англосаксонським типом. Проте усі наступні положення КПК, які так чи інакше по суті становлять собою механізм реалізації принципу змагальності, засвідчують, що це не зовсім так.

Слід зауважити, що рівність сторін не означає однаковість їхнього становища. Рівність прав та обов'язків полягає в тому, що кожен з учасників кримінального процесу наділений правами та несе

обов'язки, які відповідають їхньому процесуальному становищу. Жодна сторона не повинна бути привілейованою.

Сторона обвинувачення спирається на державний механізм розслідування і примусу, а це, безперечно, спричиняє певний перекик процесуальних можливостей сторін у її бік. Саме тому законодавець надав стороні захисту переваги нормативного характеру. Назагал активність сторони кримінального провадження, спрямованість її доказової діяльності визначається тією функцією, яку вона виконує у кримінальному провадженні, тим напрямом процесуальної діяльності, яка ведеться з метою реалізації завдань кримінального провадження.

1. Меркулов С. М. Реалізація обвинувачення: поняття, сутність, етапи за новим кримінальним процесуальним законодавством / С. М. Меркулов // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 456–459 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12mcmkpz.pdf>.

2. Яновська О. Г. Особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення за новим кримінальним процесуальним кодексом України / О. Г. Яновська // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 242–245.

3. Косюта М. Актуальність питання підтримання державного обвинувачення в суді / М. Косюта // Право України. – 2001. – № 7. – С. 32–36.

4. Яновська О. Г. Рівноправність сторін у процесі доказування: проблеми правозастосування. Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Одеса, 27 листопада 2013 року). – С. 174–178.

5. Нор В. Т. Публічність і диспозитивність у кримінальному процесі України: суть, пріоритети, взаємодія, сфера дії / В. Т. Нор // Закон і бізнес. – 2004. – № 47–48. – С. 6.

6. 35 неформальних практик у кримінальному судочинстві України / О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, Л. М. Лобойко, З. М. Саїдова. – К.: Арт-Дизайн, 2014. – 48 с.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 т. – Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація. – Х.: Право, 2012. – 768 с.

8. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (загальна частина) / МВС України Національна академія внутрішніх справ. – К., 2012. – 398 с.

Ряшко Е. В., Матиос И. В. Сравнительный анализ полномочий сторон обвинения и защиты в уголовном процессе

Исследуются вопросы и проблемные аспекты воплощения в жизнь принципа состязательности сторон и свободы в подаче ими суда своих доказательств и в доказывании перед судом их убедительности, должной быть

гарантией прав личности, втянутой в сферу уголовного судопроизводства. Демонстрируется закрепление Конституцией Украины и Уголовным процессуальным кодексом Украины общепризнанных положений международного права. Рассматриваются принцип состязательности в уголовном судопроизводстве и укрепление принципов диспозитивности, уважения, чести и достоинства личности, которые заставляют по-новому взглянуть на реализацию обеспечения равноправия сторон в уголовном процессе в свете реформирования уголовного процессуального законодательства.

Ключевые слова: состязательность, сторона обвинения, сторона защиты, равноправие сторон.

Riashko O. V., Matios I. V. Comparative analysis of authorities of the parties of the prosecution and defence in criminal proceedings

In criminal proceedings the prosecution and the party of defence are allocated. Both sides are endowed with equal rights to claim challenges and petitions, to give evidences, to take participation in their study and in proving their credibility, to perform in the court debates, to appeal against procedural court decisions. Implementation of the listed procedural rights by the parties makes it possible to successfully carry out an inherent procedural function on competitive basis. The construction of criminal proceedings on competitive basis with the definition of the parties of the proceedings, provision of them with equal procedural rights, especially with the freedom of representation to the court of their evidences and proving their credibility to it, inevitably led to the expansion of its dispositiveness principle action of the criminal proceedings driving force by the principles of publicity (formality or statehood).

The parties of the litigation (the proceeding participants from both parties) freely dispose of their substantive and procedural rights, whose implementation in order to protect their rights and interests protected by law has a direct impact on the origin, dynamics or the end of the proceedings. In such a way, traditionally, despite some modifications, this basis (principle) in the civil procedural doctrine is determined. According to the Part 2 of the Article 22 of the CPC of Ukraine, the competitive construction of criminal proceedings provides the parties with equal rights to collect and present evidences to the court. In practice, however it seems that the party of defence will not be in equal terms with the party of prosecution.

However, if we consider the criminal proceedings in our country, the dominant role still belongs to the party of prosecution. The party of defence is weaker not only because of its incomparably narrower authorities, but of lack of adequate guarantees of these authorities. A direct dependence of the party of defence on the decision of the party of prosecution on the feasibility of certain procedural actions and a clear mismatching of periods of responses of legal authority to an appeal of two parties in solving identical problems in the course of the preliminary investigation indicates a lack of equality of the parties and a lack of procedural security of the competitiveness in criminal proceedings.

Key words: competition, the prosecution, the defense, equality of the parties.

Стаття надійшла 19 вересня 2016 р.